

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

Cußi năm, nhßng đàn chim tß phßng Bßc giá lßnh nßi nhau sßi cánh bay vß phßng Nam rßc rßng ßm, trßn cái lßnh nhß đóng băng cß không khí.

Tß ngày vào sßng ß phßng Nam, nßi thßi tißt chß có hai mùa, mùa mßa và mùa khô, cußi năm, tôi cũng trß thành mßt cánh chim di trú.

ß Phßng Nam, mùa khô chang chang nßng nóng. Mùa mßa cũng nßng nßn sßc nóng. Không có mùa đông giá lßnh nên cũng không có tißt giao mùa, không có ngßn gió dßng dßng, ngßp ngßt mùa hè chuyển sang mùa đông. Không có mùa thu nhß cây cßu dßu dßng, bao dung nßi hai bß nóng lßnh. Mùa thu chß có trong khái nißm. Cußi năm, khi ngoài Bßc vào đß tißt thu mußn, ngßn gió heo may xào xßc trên tán cây, xào xßc trong cõi lòng, tôi lßi có nßi bßn chßn nhß mùa thu mißn Bßc. Nhß ngßn gió se lßnh gßi cßm trên cánh tay trßn. Nhß màn sßng huyßn thoßi bßng lßng trên Hß Tây.

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

Måi đå cuåi thu, båy chim phång Båc kéo đàn bay vå phång Nam tìm nång åm thì tôi åi båi håi hành hång ngåc hång båy chim di trú đå đåc đå m mình trong tiåt thu bằng khuång cåa miån Båc. Khi ngån gió heo may vå, tôi cũng trå thành måt cánh chim di trú đi tìm mùa thu. Năm nay tôi ra Hà Nåi tå giåa tháng måi và tôi đã rong ruåi trên nhiåu ngå đång châu thå sông Hång trong tiåt thu dịu dåt.

1. ĐÁM MÂY ĐEN TRÊN VÒM TRåI MÙA THU

Tôi đã đi giåa cánh đång lúa chín vàng å tånh Hà Nam, vùng rån trång nhåt cåa đång bång Båc Bå. Đång trong vå gåt. Lúa phåi vàng trên đång nhåa. Råm tråi vàng bên vå đång. Trên nhång månh ruång đã gåt, nhång đåi khói trång đåt råm rå bay la ãa trên cánh đång. Hång lúa thåm trong håi thå. Mùi khói råm thåm trong chiåu quå. Nhìn cånh såc tång nhå làng quå vån yên bình, êm å tång ngàn xåa. Nhång trên con đång nhánh tå đång 21 vång vå đi vào chùa Hång không phåi mùa å håi, tôi thåy cách quång khoång hai, ba cây så åi có måt tåp công an chåt chån bên đång, dáng vå xång xám, måt nhìn xåm soi.

Chåt có nhång håt måa nhå åt phåt. Tôi đång xe máy, xuång giúp ngåi đàn ông đang våi vå håt lúa phåi trên đång và håi: *Có chuyån gì mà công an råi đåy đång våy, bác?* Trå åi: *Hå råi quân båt nhång ngåi đi xe máy không đåi mũ båo håi må đåy mà!*
Có å đó chå là cách hiåu cåa ngåi nông dân chå quan tâm đån måa nång, mùa màng! Ngåi dân đã quá quen våi viåc cånh sát råi khåp đång, hùng hå đåi båt ngåi dân chå vì måt åi nhå trong sinh hoåt, quá quen våi viåc cånh sát bå máy båo åc nhà nåc đåc huy đång ra quyåt liåt xå lí nhång sinh hoåt dân så nhå nhåt! Båt ngåi đi xe máy không đåi mũ båo hiåm, viåc gì phåi chåt chån dày đåc nhå våy! Trên con đång vång, cånh sát båt bùng, khí thå đång đång nhå thåi nô å, Pháp råi måt thám chìm nåi ra lòng båt cång sån, lòng båt nhång ngåi tham gia håi kín! Làng quå êm å, mùa thu đåu dàng quá nhång nhång tåp cånh sát đång đång, giång giång kia nhå nhång đám mây đen giåa tråi thu trong våt!

åi nhå sáng chå nhåt 23 tháng måi, tôi đånh đån Hå Gåm, đån tång ãi Lý Thái Tå, nåi nhång sáng chå nhåt håi tháng tám, tháng chín, nhång ngåi Viåt Nam yêu nåc tåp trung biåu tình khång đånh ý chí đåc åp toàn vån lãnh thå tråc thåi ngåo mån kå cå gây hån xâm chiåm biån đåo Viåt Nam cåa bån trång phång Båc. Xuång xe buýt, tôi đi bå theo đång Lý Thái Tå nhång đån vån hoa tôi muån đån thì thåy dây căng và hàng rào công an giång kín, không cho ngåi dân vào vån hoa. Phía Bå Hå, công an, dân phòng cũng giång ra, chån không cho dân qua åi måt đån phå Đång Tiên Hoàng tråc tång Lý Thái Tå! Khi biåt vån hoa cåa thành phå, cåa nhân dân bå công an chiåm đåt tå chåc Nhåc Håi Cånh Sát Thå Giåi, tôi nói våi viên thiåu tá công an: *Vån hoa cåa nhân dân, ngày nghå sao các anh åi tùy tån cång ngåi dân vào vån hoa? Nhåc håi phåi có ngåi xem! Sao åi cång ngåi dân đån nhåc håi?*

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

Viên thiáu tá trá i:

Ván hoa cáa nhà lác, nhà lác muán làm gì thì làm!

Nghe tiáng nói ngáng cáa mát hián thân quyán lác nhà nác, tôi ngán ngám không muán nói gì náa, đành đi vòng tìm đáng ra Bá Há.

Quanh Bá Há cũng rái đáy công an sác phác xanh, sác phác vàng và dân phòng mác đáng phác màu xanh cá ủa nhá bá đái thái chián tranh, mũ mám, áo blouson nhát màu, quán thám màu. Tôi biát ngoài sá công an công khai đáng đác kia còn có rát đáng công an chìm láng váng! Tàu chián Trung Hoa tá do xác xáo trên bián Viát Nam, bán giát dân đánh cá Viát Nam, xua đái, bát bá tàu thuyán Viát Nam thì không tháy bóng mát công cá báo lác nào cáa nhà nác Viát Nam! Giáa cuác sáng yên bình cáa ngái dân á thá đá vẫn hián, giáa mùa thu êm á sao phái phá tráng nhiáu công cá báo lác nhà nác đán váy? Cũng nháng sáng chá nhát yên bình cách đây mái ít ngày, nháng ngái công an, dân phòng này đã dùng sá đáng hùng há xô bát, táng giam nháng con dân Viát Nam náng nán yêu nác, chá Minh Háng, chá Bích Pháng, anh Nguyán Văn Dũng, anh Vũ Quác Ngá... Sáng nay há lái bát giam cá táng đái Lý Thái Tá! Bát giam cá Há Gám! Bát giam cá mùa thu Hà Nái!

Mùa thu Hà Nái kì lá, thiêng liáng lám! Tháng Tám, Mùa Thu năm 1010, vua sáng Lý Thái Tá rái đá Hoa Lá vá Đái La. Thuyán đánh đá vá đán bán sông Háng á Đái La, nhà vua báng tháy tá sáng khói mùa thu báng láng trên sông Háng, ráng thiêng bay lên, án hián trong mây, sáng láa trong náng. Tá Mùa Thu đó, Kinh đô nác Đái Viát đác mang tên Thăng Long, Ráng Bay Lên. Tá đó, nháng sá kián lách sá sáng chói cáa nác Đái Viát, cáa kinh kì Thăng Long – Hà Nái nhá đáu đán vào mùa thu. Hán đát nác nhá hián hián trong mùa thu Hà Nái!

Sáng mùa thu tôi đán Há Gám đá cám nhán tiát thu Hà Nái, đá cám nhán hán thiêng đát nác nháng nháng sác áo công cá báo lác kia đã mang đán cho tôi cám giác ngát ngát, bát an và tôi nhìn báu trái Hà Nái mùa thu cũng không tháy trong xanh náa!

2. ĐáM ĐáNG MÙA THU

Bán mái tám tuái, Nguyán Khuyán rá áo tá quan xa lánh chán quan tráng nhiáu nháng cáa thái nô lá Pháp thuác, trá vá “Ván Bái chán cũ” đám mình trong mùa thu đát nác đá viát lên “Thu Đáu”, “Thu Vánh”, “Thu ám”. Phái đán tuái mùa thu cuác đái mái giao hòa đác vái mùa thu đát nác. Nháng cũng phái có không gian yên tĩnh và sá tĩnh tâm, xa lánh chán nhiáu nháng mái cám nhán đác cái thăm thám cáa mùa thu đát nác.

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

Hä Gä m däp diu cäa tài tä giai nhân, cäa văn hiän ngàn năm, cäa thäp bút viät thä lên träi xanh, Hä Gä m cäa läng đäng huyän thoäi vä räa thän, gäm bäu, Hä Gä m cäa không gian läch sä thiäng liäng đä không còn bình yên, thanh thän bäi däy cäng cäm đäng, bäi bät bùng säc áo công cä bäo läc! Hä Gä m cäa sâu thäm läch sä, cäa thanh läch văn hóa đä trä thành chä trän träi, nhiäu nhäng, công sai nghänh ngang, bäo läc thi thä! Tôi tìm đän Hä Tây.

Nhäng Hä Tây thät tha bóng liäu rä xuäng mät hä không còn näa! Hä Tây mệnh mang xa hút trong säng khói huyän thoäi không còn näa! Nhäng khäi nhà cao täng trùng đäp nhä đäi quân xâm läc đä häy diät gän hät màu xanh quanh hä và đäng ngäo nghä tä bän phía xô bä, ào ät tiän ra hä, đä chiäm mät mät phän mät hä, đä xóa mät cái mệnh mang cäa Hä Tây räi, đä giät chät không gian huyän thoäi Hä Tây räi! Nhäng ngä i nhân danh chính quyän vô sän cäa giai cäp công nông đä cät hàng chäc hecta đät long mäch Hä Tây bán cho ngä i kinh doanh trong näc, ngoài näc đä hä làm giäu bäng đät thiäng Hä Tây, đä hä mäc säc triät phá long mäch Hä Tây, đä hä giät chät thiên nhiên Hä Tây cäa nhäng đän sâm cäm, đä hä phá không gian huyän thoäi Hä Tây cäa trâu vàng truyän thuyät! Nhäng ngä i nhân danh chính quyän vô sän cäa giai cäp công nông đä chia lô đät thiäng Hä Tây bán rä, cäp không cho các quan chäc tä trung äng täi đäa phäng, nhä trong häi làng thäi lý träng, chánh täng ngä i ta chia xôi, chia thät cho nhau! Đä Hä Tây bây giä chä còn toän hoän nhä chiäc ao làng trong thä Nguyän Khuyän!

Quan chäc quyän cao chäc träng chiäm đät vàng Hä Tây thì bà hàng näc phän hän chiäm bäi cä đäng Thanh Niên bên Hä Tây và đäm ngä i vô công räi nghä thì kéo đän câu träm cá đäi hä! Đäng Thanh Niên cäa tâm tình, cäa thanh thän, näi tình yêu đän väi tình yêu, näi con ngä i đän väi thiên nhiên nhäng ghä đá ä đäng Thanh Niên còn rät ít. Chiäc gäy chân. Chiäc vä đäi. Chiäc bä bà hàng näc chiäm đä đä hàng. Chä có sän nhäng chiäc ghä nhäa màu xanh räi đäy trên thäm cä. Muän đäc đäng chân thä thä väi Hä Tây, phäi xäa tiän ra đä đäc ngä i trên chiäc ghä nhäa xanh cäa bà hàng näc! Đäng Thanh Niên không còn thäm cä nào vô chä bäi nhäng chiäc ghä nhäa xanh xác đänh chä quyän cäa gän chäc bà chä quán näc thäm cä!

Đän Hä Tây chä thäy ngä i chiäm đät, không thäy ngä i quän lí, chăm sóc! Đó cũng là mät sä nhiäu nhäng! Hä Tây huyän thoäi đä trä thành chän nhiäu nhäng tä cäp cao đän cäp thäp! Thôi đành tìm mùa thu chän khác!

Tôi đän chùa Bà Đänh ven sông Đäy, bên núi Ngäc, tìm sä yên tĩnh, hoài niäm ängôi chùa cä. Ngôi chùa đä đi vào thành ngä dân gian vä sä väng vä, đäu hiu “Väng nhä chùa Bà Đänh” nay cũng không còn yên tĩnh näa! Nhäng chiäc ô tô kät hoa, nhäng đoàn xe máy räm rä näi nhau

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Trùng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

chúng họng đôi tân hôn mớ n c nh non n c c a chùa ch p nh c i.

Tôi v quê n Thi n Phi n, Tiên L , H ng Yên tìm c nh s c mùa thu quen thu c *T ng mây l l ng tr i xanh ng t / Ngõ trúc quanh co khách v ng teo*

” trên m nh đ t phù sa sông H ng. Lũy tre, khóm trúc là hình nh thân thu c, c đi n, là bi u t ng truy n th ng c a m i làng quê đ ng b ng B c B nh cây đa là hình nh thân thu c truy n th ng c a làng quê Nam B . Khóm trúc n n nã, óng , duyên dáng nh v đ p cô gái quê. “

Trúc xinh trúc m c đ u đình / Em xinh, em đ ng m t mình cũng xinh

” (Ca dao). Lũy tre là s b n v ng, thanh bình, là chi u sâu tâm linh c a làng quê, là bóng mát trong tâm h n ng i dân quê “

Tre xanh, xanh t bao g / T ngàn x a đã có b tre xanh

” (Th Nguy n Duy). Lũy tre, khóm trúc, mái đình, cây đa là môi tr ng sinh thái c a làng quê và cũng là không gian văn hóa, là h n vĩa c a làng quê. “

Qua đình ng nón trông đình / Đình bao nhiêu ngói th ng mình b y nhiều

”. Lũy tre t o nên chi u sâu không gian và mái đình t o nên chi u sâu th i gian, t o nên b dày l ch s c a làng quê. Nay Thi n Phi n quê n i c a tôi không còn m t mái nhà tranh, nhi u ngôi nhà mái b ng, nhà l u m c lên, nh ng cũng không còn m t khóm trúc, m t b tre, không còn mái đình, cây đa. C i cách ru ng đ t sôi s c r i h p tác hóa nông nghi p r m r phá tan đình chùa, đánh s p quy n uy tôn giáo, san b ng m m làm b vùng b th a, hãm h ti n th ng lên ch nghĩa xã h i! Ch nghĩa xã h i không th y đâu ch th y bậy gi làng quê tr ng tr i, tr n tr i, tênh hênh nh không có quá kh , không có l ch s ! Và tôi th y nh ng ngôi nhà đúc bê tông mái b ng, nh ng ngôi nhà hai ba t ng l u tênh hênh, vênh váo kia nh nh ng tòa lâu đài xây trên cát!

V thành ph H i Phòng, n i tôi đã sinh ra, n i tôi đ l i c tu i th nghèo kh nh ng êm đ m, đ p đ , tôi càng th y thêm nh ng m t mát. H i Phòng th i tu i th c a tôi đ p l m. Cái đ p c a thành ph đã đ nh hình m t phong cách văn hóa, có b n s c, có cá tính, có nét đ c đáo riêng. Đ ng ph tr t t , ngăn n p, s ch s , dào đ t ng n gió bi n. Mùa hè tán ph ng vĩ đ r c la đà trên m t n c sông Tam B c, la đà trên mái ngói dẫy quán bán hoa x tr c nhà hát l n. Con ng i có cá tính m nh m nh ng hi n hòa, l ch l m. Tôi v n nh ngày y ng i đi đ ng g p đám ma, ai cũng ng mũ đ a ti n ng i quá c cho đ n khi đám ma đi qua. Đó là nh ng năm 1955, 1956 khi chính quy n cách m ng m i v ti p nh n H i Phòng thay cho chính quy n cũ và ng i dân v n còn gi đ c n p văn hóa n i công c ng c a m t th i đã qua!

Bây gi thành ph m r ng t i t n núi Ph Li n, Ki n An. Nhi u đ ng ph m i r ng dài. Nhi u tòa nhà m i ng t ng ng, nghênh ngang. Nh ng nét đ p c a thành ph , b n s c văn hóa c a thành ph l i không th y đâu! Con trai, con gái th n nhiên nói t c, nói chuy n, nói đi n tho i r t to ch n đồng ng i, l i còn ng ng ngh u, l n l n l và n n a! Đ ng ph ng p rác! Rác trên m t đ ng! Rác trong ngôn ng ! Rác trong âm thanh! Nhi u đ ng ph tr thành đ ng m t

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

chiều như ngày đầu thông vän hän loän, loän xän, tranh cäp đäng cäa nhau! Con người ở trän nên dän, chä mät xäch mäch như cũng chä män lên lao vào chém giät, thanh toán nhau! Nhìn täng tòa nhà mäi xây, cũng có như nhà đäp như ng nhìn cä đäng phä chä thäy sä như n nhäo, hän loän, như ch nhäc! Chä thäy có ông chä cäa täng ngôi nhà! Không thäy ông chä cäa cä đäng phä! Không thäy ông chä cäa cä thành phä!

Nhäng người ở vä trí ông chä thành phä như ng hành xä chä là ông chä gia đình, dùng quyän läc ông chä thành phä chä đä vun vén cho gia đình thä hiän rõ trong vä đät đai ở Đä Sĩ n, ở Quán Nam! Dùng quyän läc đä cä phê duyät, đä cä kí cäp đät cho như ng người tái đän h cä, hä đã dành như u xuät đät cäp cho con cháu, cho người ở nhà cäa hä không có tiêu chuän tái đän h cä, kí cäp đät cho cä như ng quan chä cä bä trên có quan hä läi ích, quan hä thẳng tiän cäa hä! Hành xä đó không phäi chä là tham những cäa kä có quyän mà còn là văn hóa cai trä! Văn hóa cai trä thäp kém thì văn hóa cä xã häi cũng thäp kém! Thä cä không ngay không thä kä đä cä đäng thäng! Đäi säng văn hóa cäa thành phä Häi phòng, cäa đät näc Việt Nam hôm nay là hä quä cäa thä văn hóa cai trä đó suät mäy chä cä năm qua!

Nhäng mät mát ở làng quê cäa ông bà tôi, như ng mät mát ở thành phä tuäi thä cäa tôi cũng là mät mát ở mäi làng quê, mäi thành phä khác trên đät näc này, cũng là mät mát cäa cä đät näc này! Trên cä näc chä thäy như ng ông chä cäa täng gia đình! Không có ông chä cäa cä näc! Näc là cäa chung! Cha chung không ai khóc! Vì thä mà người ta giao cä hàng trăm ngàn hecta räng đäu nguän quyät đän h sä säng còn cäa đät näc, giao hàng trăm ngàn hecta räng biên ở i phân giäu cäa đät näc cho người ở näc ngoài làm chä! Vì thä mà người ta bä mäc biän Đông, biän häng häa cäa cha ông người ở Việt Nam đä läi cho tàu näc ngoài mäc säc vào ra bän giät dân Việt Nam!

Nhäng thành quä cäa cách mäng Tháng Tám Mùa Thu năm nào, nay như không còn näa!

3. NHäNG Sä PHäN MÙA THU

Vä quê, thäy đäa em con ông chú, mät thiäu tá quân đäi vä häu đã hän chä cä năm, nay có sä đäng internet, tôi có chút an ở i sau näi buän làng quê không còn mät bóng tre. Vä häu khi mäi chät đän tuäi năm mäi, đäa em thiäu tá cäa tôi dành thäi gian tä häc chä Nôm và nó đã đä cä đä cä bài văn trên täm bia cä còn sót läi cäa dòng hä. Gia phä xäa không còn! Đän, miäu không còn! Mä mä tä hai, ba thä hä trä vä träc không còn! Cä nhà thä hä cũng đã tan biän! May còn täm bia đá diän giäi dòng chäy thäi gian cäa dòng hä Phạm. Däch vẫn bia ra chä viät hôm nay, läi có máy vi tính, máy in, nó läp läi gia phä cä chi hä. Có đä cä điä m täa cäa quá khä, läi có

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

internet nái vái cá thá giái, háng tái táng lai, đáa em tôi sá cá nháng nhán thác mái má. Tôi nghĩ thá và đá biát nhán thác cáa nó, tôi lián má mát bài viát cáa tôi đã đáng trên các trang máng cho nó đác. Bài viát má i trang. Mái đác đác ba trang, nó rái màn hình vi tính, báo: *Anh i vát nhá giáng đáu Cù Huy Hà Vũ há? Anh viát giáng đáó, em không đác đáu!* Rái nó gay gát kát tái Cù Huy Hà Vũ đúng nhá kát tái cáa báo Công an, báo Quân Đái Nhân Dân! Váy đáó! Nó dùng internet chá đá khái phái mua báo mà hàng ngày ván đác đác báo Nhân Dân Online, báo Quân Đái Nhân Dân Online, báo Công An Online!

Dù internet có má ra cho tháng em thiáu tá cáa tôi khung trái ráng rái nhìn ra thá giái đá tiáp cán vái nhiáu sá thát đáng bá báng bít, đá nhìn sá viác báng con mát cáa mình, đá nhán thác thá giái báng cái đáu cáa mình nháng nó ván nhìn thá giái qua khe há ti hí mà há tháng truyán thông chính tháng hé ra cho nó, nó ván nhán thác báng cái đáu cáa ngá i khác và nó ván vô tá tin cá nháng sá láa đái tráng trán, tin cá vào nháng nhán cách bá i đã thá trong túi hai bao cao su nháy nháa mang đán ném vào phòng ngá khách sán đá hám hái mát tiáng nói trung thác, đáng cám! Nó ván mang niám tin xáa cũ nhá tôi đã táng tin!

Mát niám tin xáa cũ khác. Tá Thián Phián, Tiên Lá, Háng Yên, tôi mán xe máy vá Báng Giáa, Bình Giang, Hái Đáng thăm anh bán lính cùng á mát trán Tây Nguyên vái tôi thái chián tranh, anh Đáng Xuân Bách. Má cái cá cha lán má tá nhá, anh Bách không biát cá ngày tháng năm sinh cáa chính anh. Theo tuái anh tá khai khi vào bá đái thì anh hán tôi mát tuái. Cái nhá tôi, anh Bách và tháng em chá Nôm cáa tôi cùng thá há vái cuác cách máng Mùa Thu và bây giá cùng đáng á tuái mùa thu muán cáa cuác đái. Tìm cách ăn gian qua mát nháng ngá i khám tuyán nghĩa vá quân sá, anh mái trúng tuyán, mái chá má đát cuác đái á đáng nghèo đói, tái nhác. Vào bá đái, anh tăng thêm gán má i cân và cao thêm gán gang tay mái có đác chiáu cao cáa ngá i bình tháng nhá bây giá. Vì thá hát hán nghĩa vá quân sá, anh xin á lái quân đái rái hám há hành quân vào mát trán Tây Nguyên. Bá tháng, anh đác đáa ra mián Bác. Sau thái gian cháa trá, an đáng, nháng ngá i khác đáu nhán tá giáy giái ngũ vá quê. Anh xin á lái quân đái, làm cán bá khung cáa đoàn an đáng cho đán khi đoàn an đáng giái thá, anh vá háu vái quân hàm đái úy.

Tôi đã vá nhà anh mát lán nháng lâu rái. Tá khi tôi chuyán vào sáng á mián Nam, chúng tôi chá liên lác vái nhau báng thá tá, sau này là báng đán thoái. Gáp lái tôi, anh máng lám. Trong báa cám gà nhà, cá ao tiáp tôi, anh gái đáng đá gia đình các con đán, anh nói: *Gia đình mình đác thá này là nhá i ná đáng, á ná Bác, nhá sá chán đáu hi sinh cáa nháng ngá i á thá há cha chú các con!*

Anh giái thiáu vá tôi, anh nói vá nháng truyán ngán cáa tôi anh đã đác trên táp chí Văn Nghá Quân Đái thái chián tranh. Anh chá vào táng đáa con giái thiáu vái tôi. Bán đáa con trai, đáa nào cũng đã xây đác nhà, á riáng. Có đáa hai vá cháng đáu làm ruáng, có đáa vá dáy hác, cháng công nhân, đáu có ruáng đát, có cuác sáng đáy đá, án đánh! Mát ngá i nhá anh, tá cá vô thân, không thác đát cám dái, náu không có cách máng làm sao thoát kiáp sát đái đá đá! Mát ngá i nhá

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Trùng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

anh không mất ngày đởn trờng, chớ nhớ tở hợc mà biế t đợc biế t viế t, nờ u không có cách mợng làm sao anh có thờ trờ thành sĩ quan quân đời! Vì thờ không nhợng anh nhờ ờn mà anh còn nhợc nhờ con cháu cợa anh đời đời ghi nhợ công ờn cợa đờng, cợa Bác!

Tôi quí anh vì tính ngay thờng. Anh có thái đờ rờ t rõ ràng, mợnh mợ vờ i cái xờ u. Tuy văn hóa hờn chờ nhợng anh ham đợc sách báo và khá nhợ y cợm, hào hờng tiờp nhờn cái mợi. Tôi muờn gợp lờ i anh đờ xem trờ vờ làm mợt nông dân, anh có còn nhợng phờm chờ t đó không. Lúc này đã xuố t hiờn nhợng cái mợi có tính cách mợng, rờ t cợn có nhợng ngợ ời nhờ anh. Nghe anh nói rờng gia đờnh anh đợc tờ này là nhờ ờn đờng, ờn Bác, tôi lờ i chờnh lòng nhờ đờn mợt ngợ ời lính khác, ngợ ời lính Vũ Cao Quờn.

Sinh ra trong gia đờnh tở sờn lờn ờ Hời Phòng, cợu bé mợ ời ba tuờ i Vũ Cao Quờn đã háo hợc chào đón cuợc cách mợng Tháng Tám Mùa Thu năm 1945 nhờ chào đón bình minh mợi cợa đờ t nợ c, chào đón bình minh mợi cợa dân tở c Viế t Nam và cợa chính cuợc đời mình. Cợu hợng hái theo anh, chờ đi vào cuợc kháng chiờn chờng Pháp. Anh trai là bợ đời quân giời. Chờ gái là quân y sĩ. Năm 1948, Vũ Cao Quờn chính thờ c trờ thành ngợ ời lính cách mợng. *“Tôi vào lính tuờ i vờ a tròn mợ ời sáu / ... / Đời chân chiờn binh rong ruờ i mợi mờn / Lờ a chính chiờn đờ t tuờ i xanh tở i đờp*”

(Thờ Vũ Cao Quờn) Ngợ ời lính ờy tham gia chiờn đờu đánh tan quân Pháp ờ Đờn Biên Phờ rờ i có mợt trong đời ngũ trùng trùng vờ giời phóng Hà Nời, Hời Phòng.

Đi kháng chiờn trờ vờ , gia đờnh tở sờn cợa ngợ ời lính cách mợng Vũ Cao Quờn đã hiờn cho nhà nợ c cách mợng cợ dờy nhà mợ t trờ c phờ Belgique, nay là phờ Lê Lai, Hời Phòng, hiờn cợ đờn đờn hai trăm mợ u đờ t ờ Nho Quan, Ninh Bình. Nhờ mợi trái tim say lí tở ng, Vũ Cao Quờn cũng say đờ m lí tở ng giời phóng dân tở c cợa nhợng ngợ ời cợng sờn *“Và mợ t ngày kia tôi vào đờng / ... / Đờn vờ i đờng đờu vì Mác Lê nin / Mà giờn đờ là tở m lòng yêu nợ c*”

(Thờ Vũ Cao Quờn

). Vờ lí tở ng đó, năm 1964 vờ a cợ ời vờ , trung úy Vũ Cao Quờn lờ i tở biế t ngợ ời vờ trờ đờn đời đời vào mợ t trờn phớa Nam. Suố t cuợc chiờn tranh chờng Mĩ, Vũ Cao Quờn chiờn đờu ờ Tây Nguyên, mợ t trờn thiờu thờn, gian khờ , khờ c nghiờ t nhờ t trong các mợ t trờn ờ Đờng Đờng.

Nhợng cách mợng vô sờn, nhà nợ c vô sờn chờ tin cợ y, ờ u ái nhợng ngợ ời cùng khờ nhờ anh Đờng Xuân Bách bờn tôi. Còn ngợ ời lính Vũ Cao Quờn xuố t thân tở sờn, thì cách mợng chờ sờ đờng, chờ khai thác, chờ tởn thu mà không tin! Dù gia đờnh tở sờn ờy đã hiờn toàn bờ tài sờn cho nhà nợ c cách mợng! Dù gia đờnh tở sờn ờy đã hiờn dâng cho cách mợng cợ xờng máu, cợ mợng sờng đờ a con ruố t thờ t! Anh trai Vũ Cao Quờn, ngợ ời lính quân giời đờ c bợ xung cho đờn vờ chiờn đờu đã hi sinh không tìm thờ y xác ờ mợ t trờn Hòa Bình năm 1952! Dù ngợ ời lính xuố t

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

thân tá sán y đã hián dáng toàn bá năm tháng tuái trá, hián dáng cá tài năng, sác lác, hi sinh cá hánh phúc gia đình cho sá nghiáp cách máng! Dù ngá i lính xuát thân tá sán y đã đáng dái lá cá cách máng nám tay thá tán táy chián đáu hi sinh, mát lòng trung thành vái cách máng và cuác đái chián đáu hi sinh cáa anh đã cháng minh đáu đó!

Là đái đái tráng, ngá i phái cháu trách nhiám lán nhát, náng nánhát vá sác chián đáu cáa đái đái, đái đái tráng Vũ Cao Quán còn có uy tín rát lán, có nhiáu thành tích trong chián đáu, là tám gáng sáng đáp trong đái đái nháng trong các đái hái chi bá, các tá đáng đáu đác cáp y thì thám nhác nhá: *Không đác đá cá giai cáp tá sán vào cáp y!* Thành phán giai cáp tá sán cũng bá gát ra khái mái cuác xét khen tháng, đá bát! Và ngá i lính Vũ Cao Quán đã mang quân hàm trung úy tá khi tát nghiáp tráng sĩ quan pháo binh vá làm đái đái tráng đán đái đái vào mát trán tá trác khi Mĩ đá quân vào mián Nam Viát Nam cho đán khi chián tranh kát thúc, Vũ Cao Quán rái quân ngũ trá vá i ngá i vá cá mát thái xuán sác mán mái chá cháng nay tuái xuán không còn náa! Sá đái xá y buác Vũ Cao Quán phái nhán ra ráng nhà nác này, đát nác này không còn cáa cá dân tác Viát Nam náa mà chá còn là cáa mát giai cáp cùng khá đái cùng trong xã hái!

Trá vá tay tráng, ngá i lính già Vũ Cao Quán cùng vá vá i vá cháng ngá i con gái trong căn nhà cáp bán cháa đán hai mái mét vuông trong ngõ nhá! Tài trí, sác lác, năm tháng quý giá nhát cáa cuác đái đã đá iá nháng cháng đáng bom đán, sát rét, kham khá, trá vá nhà vá i tuái già, ngá i lính tán táy Vũ Cao Quán còn bá nhà nác cách máng vô sán bát giam tù đáy chá vì công an đáng đáng vá bát và tìm tháy nháng bài viát vá dân chá, vá quyán con ngá i trong chiác túi ngá i lính già Vũ Cao Quán cám tay! Dân chá và quyán con ngá i là nháng giá trá cá bán đá phân biát xã hái loài ngá i ván minh vá i thá giái đáng vát hoang dã.

Chá có nhà nác xã hái chá nghĩa mái bát giam nháng ngá i giá nháng bài viát vá nháng giá trá đó!

Cuác bát giam tráng trán, thô báo, chà đáp lên mái giá trá mà xã hái dân sá thông tháng phái có đã làm cho ngá i lính già Vũ Cao Quán trá nên nái tiáng. Tôi biát đán bác đàn anh Vũ Cao Quán vì thá. Tá đó mái lán vá Hái Phòng tôi đáu tìm đán ngõ 246 phá Đà Náng, tìm đán niám kính tráng cáa tôi.

Cuác gáp đáu tiên cáa tôi vá i niám kính tráng y thát xúc đáng. Bác chân vào gian nhà tuánh toáng, báp than táng ngay góc nhà phía ngoài và vái nác ráa ráy á góc phía trong, tôi tháy ngá i đàn ông già nua, gáy guác, mong manh nhá hái thá nháng gáng mát sáng láng. Nhán ra

Không còn Mùa Thu

Tác Giả: Nhà văn Phạm Đình Tráng
Thứ Bảy, 21 Tháng 4 Năm 2012 21:56

---

ngay ngái cán gáp, tôi lián xáng tên: *Em là Phạm Đình Tráng đán thăm anh!* Ông reo lên nhác liát tên tôi rái tá nhiên nác mát áa ra, ông tián liái, ôm tôi liáng đi khá lâu. Dáo đó ông còn đi liái đác, ông còn lên xuáng cái cáu thang chánh vánh cáa gian gác cái nái làm thêm, liáy táng tôi hai cuán sách ông viát, cuán “

Gái Lái Trác Khi Vá Cái

” và cuán “

Cánh Chá Xá Láng

”. Tháng má i năm nay vá gáp ông thì chính tôi phái áa nác mát vì tháy ông không còn đi liái đác náa, chá nám máng dính trên chiác giáng đán bên chân cáu thang nhá mát tia náng thoi thóp buái chiáu tàn và nghe ông bình thán nói nháng liái tá biát cuác đái!

Thá mà mái it ngày trác tôi đang nói chuyán vái ông trên đán thoái thì đán thoái cát ráp! Gái liái không đác. Hôm sau gái đác, hái, ông báo: Nháng ngái bán giáu mát cáa tôi đáy! Há tát vái tôi liám, có rát nhiáu ngái quan tâm chăm sóc tôi! Riêng vá đán thoái cũng có ngái theo dõi hai mái bán trên hai mái bán (24/24), hán chá tôi nói đá giá sác kháe cho tôi! Nghe ông nói, tôi nghán trong ngác, cay cá sáng mũi. Ngái lính già trung thác, tán táy, đáy công lao nay đã sáp chát mà ngái ta ná xá nhán tâm, thát đác đán váy!

Tôi, anh Đáng Xuân Bách và ngái lính già Vũ Cao Quán cùng có mát khái đám, mát cát mác cuác đái là mát Mùa Thu cách máng. Tôi và anh Đáng Xuân Bách là thá há chào đái vào Mùa Thu cách máng. Còn ngái lính già Vũ Cao Quán liái hám há bác vào đái tá Mùa Thu cách máng đó. Cuác cách máng Mùa Thu năm đó có làm đái đái, có cáu vát đác mát sá ít ngái nhá anh Đáng Xuân Bách bán tôi nháng đã chà đáp lên sá phán nhiáu ngái chân chính khác, nháng ngái lính tán táy nhiáu cáng hián Vũ Cao Quán, chà đáp cá mát dân tác ván hián, làm háy hoái cá mát nán ván hóa có bá dày thăm thám!

Tôi nhìn hình hài ngái lính trán mác Vũ Cao Quán cá mát đái chián đáu vì sá nghiáp giái phóng dân tác nhá nhìn tháy hình hài dân tác Viát Nam cá bá dày liách sá chián đáu giành và giá đác liáp. Cuác cách máng Mùa Thu năm 1945 đầu phái là cuác cách máng cáa chá nghĩa Mác Lê nin mà là cuác cách máng cáa lòng yêu nác, nhá con ngái Vũ Cao Quán *Đán vái đáng đáu vì Mác Lê nin / Mà gián đá là tám lòng yêu nác*

” và Vũ Cao Quán chính là con ngái cáa cuác cách máng Mùa Thu đó! Tôi nhìn hình hài Vũ Cao Quán, nhìn mát sá phán Mùa Thu và chua xót nghĩ ráng cuác cách máng Mùa Thu cáa ngái lính Vũ Cao Quán thác sá đã bá phán bái rái!